

Nr 405.

Av herrar **Bökelund** och **Pettersson** i Södertälje, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 372, angående dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter.*

I proposition nr 372 föreslås i fråga om privatläroverken dyrtidstillägg för innevarande år, uppgående för föreståndare och ämneslärare, manliga och kvinnliga, till 500 kronor för år, för manliga timlärare, utom vid högre flickskolor, till 15 kronor för veckotimme, och för övriga timlärare samt övningslärare, manliga och kvinnliga, 10 kronor likaledes för veckotimme.

Vid bifall till denna framställning skulle, vad först beträffar föreståndare och ämneslärare och lärarinnor, statens bidrag till deras lönevillkors bättrande komma att utgöra 400 kronor tillfällig löneförbättring och 500 kronor dyrtidstillägg eller inalles 900 kronor. Och lönevillkoren för en lärarinna i begynnelsegraden skulle ställa sig sålunda: 1,400 kronor grundlön + 600 kronor löneförbättring (därav statsbidrag 400 kronor, kommunalt bidrag 200 kronor) + 500 kronor dyrtidstillägg = 2,500 kronor. Tacksamt bör erkännas den redobogenhet, med vilken departementschefen sökt göra vad han ansett sig förmå för att förbättra den hittillsvarande bedrövliga löneställningen. Men tvenne erinringar torde tillfyllest kasta ljus över, hur alldeles otillfredsställande situationen även vid bifall till propositionen alltjämt förbliver.

Jämför man en ämneslärarinna vid privatläroverk med en e. o. lärarinna vid en statssamskola i lönehänseende, befinner, att, även inräknat det föreslagna dyrtidstillägget, ämneslärarinnans avlöningsförmåner stanna vid nästan precis *hälften* av e. o. samskolelärarinnans. Den sistnämnda har nämligen 2,600 kronor i lön och skulle enligt

Kungl. Maj:ts proposition nr 225, vid antagande av grundtalet 135, erhålla dyrtidstillägg med 2,376 kronor, alltså tillhoppa 4,976 kronor mot privatläroverkslärarinnans 2,500 kronor. Fullt så ogynnsamt ställer väl icke jämförelsen sig i de flesta fall, enär kommunerna i stor utsträckning beviljat privatläroverkens personal dyrtidshjälp. Men denna utgår med mycket växlande belopp, och i allt fall givetvis ingenstädes så rikligt, att avlöningen i dess helhet kommer ens i närheten av den statsanställda lärarinnans. Den andra erinringen, som må göras, är en hänvisning till att Kungl. Maj:t i proposition vid innevarande riksdag nr 178 funnit sig böra föreslå, att för nästa år privatläroverkens lärarinnor erhålla i löneförbättring 1,500 kronor jämte dyrtidstillägg, om vars belopp intet närmare är utsagt. Med fullt skäl har, i anknytning till detta bebådade förslag, centralstyrelsen för flick- och samskoleföreningen i sin i förevarande proposition citerade skrivelse framhållit, att denna lärarinnekår, som till följd av ogynnsamma omständigheter så många år fått vänta på sin sedan länge planerade lönereglering, har befogade anspråk att redan under innevarande dyra år få åtnjuta förbättring i lönevillkor till hela det belopp, som sålunda erkänts böra utgå av statsmedel.

Av departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet framgår ock tydligt nog, att hans egen önskan går i samma riktning. Han framhåller »det synnerligen brydsamma läge, vari dessa skolors lärarinnepersonal framför andra på grund av sina låga avlöningar befinner sig», och han betonar, att endast »statsfinansiella skäl» nödgat honom att stanna vid det belopp, han föreslagit.

Icke heller vi våga ifrågasätta, att dyrtidstillägget för innevarande år skulle bestämmas så högt, att det tillika med statsbidraget till löneförbättringen utgjorde 1,500 kronor. Vi våga icke ens föreslå, att summan med inräknande av kommunalbidraget å 200 kronor må få uppgå till detta belopp. Men en viss höjning utöver vad departementschefen äskat, synes oss dock ha så utomordentligt starka skäl för sig, att — med allt medgivande åt en nödvändig sparsamhet — rättvisa och vederbörligt hänsynstagande till privatlärarinnornas svåra läge dock kräva denna höjning. Departementschefen förutsätter, att kommunerna skola påtaga sig ett belopp, motsvarande 50 procent av vad staten enligt hans förslag skulle tillskjuta, varigenom dyrtidstillägget skulle stiga till 750 kronor. Dyligt kommunalt åtagande har dock ej ansetts böra ställas som villkor för statsbidraget. Om nu emellertid staten ville åtaga sig hela detta belopp, 750 kronor, bleve detta säkerställt, och eventuella kommunala bidrag komme som en ytterst välbehövlig

hjälp därutöver. Vi tillåta oss hemställa om en dylik utvidgning av statens dyrtidstillägg, som alltså skulle utgöra 125 procent på hela löneförbättringen i stället för blott på statens andel däri. Statens totala bidrag skulle då bli 1,150 kronor, mot föreslagna 1,500 + dyrtidstillägg nästa år.

Medan, såsom nyss nämnts, propositionen i fråga om ämneslärarynorna föreslår ett dyrtidstillägg, uppgående till 125 procent av statsandelen i tillfälliga löneförbättringen, har motsvarande tillägg för tim- och övningslärare föreslagits i en vida ogynnsammare proportion till samma förbättring. Statsandelen i denna sistnämnda utgör nu för manlig timlärare vid andra än högre flickskolor 16 kronor, och för övriga kategorier timlärare samt för övningslärare 13.33 kronor. Det föreslagna dyrtidstillägget är satt till 15, respektive 10 kronor, d. v. s. till blott 94, respektive 75 procent av nyssnämnda belopp.

Om anledningen till denna avsevärda åtskillnad nämndes i propositionen intet; på sidan 13 utgår departementschefen vid kostnadsberäkningens uppgörande från att förhöjningen i förhållande till tillfälliga löneförbättringen skulle »i runt tal» vara 25 procent för det hela. I allt fall synes det oss icke motiverat att tillämpa andra och lägre procentsatser för tim- och övningslärarna. Måhända motväges förhållandet för vissa manliga timlärares del däraf, att något avdrag vid förening av tjänster icke skall ifrågakomma, men för de övriga åtminstone innebär detta i allmänhet ingen som helst kompensation. Vi tillåta oss därför hemställa, att samma beräkningsgrunder bli tillämplade på dessa grupper som på ämneslärarna. Under förutsättning att, såsom ovan hemställts, dessa skulle erhålla ett dyrtidstillägg av 750 kronor, bleve siffrorna för manliga timlärare vid andra än högre flickskolor 30 kronor och för övriga timlärare ävensom för övningslärare 25 kronor för veckotimme. För en full tjänstgöring om 24 veckotimmar motsvarar detta 720, respektive 600 kronor per år.

Vid beräkningen av de ekonomiska konsekvenserna av våra hemställanden hava vi nödgats bortse från de möjliga verkningarna av propositionens princip, att förening av tjänster ej medför avdrag, enär vi sakna alla hjälpmedel att beräkna denna faktor. Vi förutsätta sålunda en ökning av 50 procent å det i propositionen för ifrågavarande lärarpersonal äskade belopp.

På grund av det anförda få vi vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte ifråga om den under »E. privatläroverk» i förevarande proposition upptagna

lärarpersonal höja de under 2 a) och b) angivna belopp från 500 till 750 kronor, det under c) angivna belopp från 15 till 30 kronor samt de under d)—f) angivna belopp från 10 till 25 kronor, ävensom i följd härav höja det av Kungl. Maj:t äskade förslagsanslaget med 343,750 kronor.

Stockholm den 4 april 1919.

Axel Bökelund.

Jakob Pettersson.
